

Melinda-kuvailu ja YSO



esimerkkejä

Jarmo Saarikko
Melinda talonmiehen
tuokio Extra 2 25.4.2019



YSAsta ja Allärsista YSOon

www.kiwi.fi/display/ysall2yso

finto


Melinda

Monikieliset sanastot Asterissa

- Kaksikielinen SLM ollut jo käytössä puolisen vuotta
 - Eri kielten termeillä omat auktoriteettitietueet
 - Termin kieli näkyy sanastotunnuksen tarkenteessa [slm/swe](#) tai [slm/fin](#).
 - Huom! sama URI käsitteen eri kielten termeillä

YSO-termien poiminta – Aleph

- Aivan kuten aiemminkin YSA- ja SLM-termien kohdalla
- Aleph Catalog
 - Ctrl-F3, kun kursori kentässä
 - Termin valinta täyttää |a, |2 sekä |0 osakentät
- Asterissa myös YSO-paikat

Aiheen poiminta Asterista Ctrl-F3

- kirjoita termi
- Ctrl-F3
- Valitse termi
- Kenttä 650 ja osakentät |a, |2 ja |0 täyttyvät

# Docs	Ref.	Headings	Auth. info.
1		matkailuoppaat (ysa) Public Note: Tarkoittaa ammattiryhmää. Julkaisuja tarkoitettaessa käytä matkaoppaat	Asteri Thesauri, 150 , bab, UPD=Y, 50
1		matkailuoppaat (yso/fin) Public Note: Tarkoittaa ammattiryhmää. Julkaisuja tarkoitettaessa käytä käsitettämatkaoppaat.	Asteri Thesauri, 150 , bab, UPD=Y, 50
1		matkailupalvelu (yso/fin)	Asteri Thesauri, 450 , bab, UPD=Y, 50
1		matkailupalvelut (ysa)	Asteri Thesauri, 150 , bab, UPD=Y, 50
1		matkailupalvelut (yso/fin)	Asteri Thesauri, 150 , bab, UPD=Y, 50
1		matkailuperävaunu (yso/fin)	Asteri Thesauri, 450 , bab, UPD=Y, 50
1		matkailuperävaunut (ysa)	Asteri Thesauri, 450 , bab, UPD=Y, 50
1		matkailuperävaunut (yso/fin)	Asteri Thesauri, 450 , bab, UPD=Y, 50

650 7 a matkailuoppaat
710 1 a Opetushallitus.
830 0 a Työelämän tutkintojen perusteet.

- Expand-nappulasta avautuu auktoriteettitietue

asiasana 650 7 a matkailuoppaat
2 yso/fin
0 http://www.yso.fi/onto/yso/p12656

Ctrl-F3 + Expand - tietueen tarkastelu

FMT	AU
LDR	00000cz a2200000n 4500
001	000428859
003	FI-NL
008	800101 n azznbnbabn ana
0247	a http://www.yso.fi/onto/yso/p12656 2 uri
040	a FI-NL b fin e rda f yso/fin
065	a 98 c Vapaa-aika. Harrastukset. Matkailu. Käsitteet 2 yso 0 http://www.yso.fi/onto/yso/p26527
150	a matkailuoppaat 2 yso/fin 0 http://www.yso.fi/onto/yso/p12656
450	a matkailuopas 2 yso/fin
550	w g a oppaat (ammatit) 2 yso/fin 0 http://www.yso.fi/onto/yso/p28726
550	w n a matkailu 2 yso/fin 0 http://www.yso.fi/onto/yso/p3917
550	w n a matkailuala 2 yso/fin 0 http://www.yso.fi/onto/yso/p3916
550	w n a matkanjohtajat 2 yso/fin 0 http://www.yso.fi/onto/yso/p20761
680	i Tarkoittaa ammattiryhmää. Julkaisuja tarkoitettaessa käytä käsitettä a matkaoppaat i .
688	a Luotu: 1980-01-01
688	a Viimeksi muokattu: 2017-10-31
750 7	a matkailuoppaat 4 EQ 2 ysa 0 http://www.yso.fi/onto/yso/p12656
750 0	a Tour guides (Persons) 4 ~EQ 0 http://www.yso.fi/onto/yso/p12656
750 7	a tourist guides (occupations) 4 EQ 2 yso/eng 0 http://www.yso.fi/onto/yso/p12656
750 7	a turistguider 4 EQ 2 allars 0 http://www.yso.fi/onto/yso/p12656
750 7	a turistguider 4 EQ 2 yso/swe 0 http://www.yso.fi/onto/yso/p12656
884	a Finto SKOS to MARC 0.71 u https://www.kiwi.fi/x/XoK6B
CAT	a LOAD-YSO b 00 c 20181109 FIN10 h 1455
CAT	a BATCH b 00 c 20190415 FIN10 h 1740

Tarkistukset auktoriteettitietueesta

- **Edit Actions/Search Field Headings of Other Base**
- **Ctrl-F3**
- **Expand** –nappula avaa tietueen
- 024 URI
- 065 aiheryhmät
- 450 ohjaustermit
- 550 ylä- ja alakäsitteet
- 680 huomautukset ja määritelmät
- 750 muunkieliset termit ja muut sanastot

Maantieteellisen käsitteen poiminta

- Kentässä 651
- Ctrl-F3 avaa valikon ao. kohdasta
- Varmista kenttä 151
- Expand-nappula avaa paikan auktoriteettitietueen

maantiet.asias. 651 7 a Ahve
 henkuösäki 700 1 a Eriksson, Enni.
 henkuösäki 700 1 a Värelä, Riitta-Lea

source id

Headings in Library: FIN10 - Code: GEN

# Docs	Ref.	Headings	Auth. info.
1		ahtojää (yso/fin)	Asteri Thesauri, 150 , bab, UPD=Y, 50
1		ahven (ysa)	Asteri Thesauri, 150 , bab, UPD=Y, 50
1		ahven (yso/fin)	Asteri Thesauri, 150 , bab, UPD=Y, 50
1		Ahvenanmaa (ysa)	Asteri Thesauri, 151 , bab, UPD=Y, 51
1		Ahvenanmaa (yso/fin)	Asteri Thesauri, 151 , bab, UPD=Y, 51
1		Ahvenanmaa-pöytäkirja (ysa)	Asteri Thesauri, 150 , bab, UPD=Y, 50
		Public Note: Suomen Euroopan unionin liittymisopimuksen lisäpöytäkirja. Lisäpöytäkirjalla vahvistetaan Ahvenanmaan erityisasema Euroopan unionissa	
1		Ahvenanmaa-pöytäkirja (yso/fin)	Asteri Thesauri, 150 , bab, UPD=Y, 50

FMT	AU
LDR	00000cz a2200000n 4500
001	000419031
003	FI-NL
008	900529 n azznbnabn ana
0247	a http://www.yso.fi/onto/yso/p94081 2 uri
040	a FI-NL b fin e rda f yso/fin
151	a Ahvenanmaa 2 yso/fin 0 http://www.yso.fi/onto/yso/p94081
551	w g a Suomi 2 yso/fin 0 http://www.yso.fi/onto/yso/p94426
551	w h a Brändö 2 yso/fin 0 http://www.yso.fi/onto/yso/p108351
551	w h a Eckerö 2 yso/fin 0 http://www.yso.fi/onto/yso/p105649
551	w h a Finström 2 yso/fin 0 http://www.yso.fi/onto/yso/p94113
551	w h a Föglö 2 yso/fin 0 http://www.yso.fi/onto/yso/p105418
551	w h a Geta 2 yso/fin 0 http://www.yso.fi/onto/yso/p106035
551	w h a Hammarland 2 yso/fin 0 http://www.yso.fi/onto/yso/p94125
551	w h a Jomala 2 yso/fin 0 http://www.yso.fi/onto/yso/p94167
551	w h a Kumlinge 2 yso/fin 0 http://www.yso.fi/onto/yso/p94232
551	w h a Kökar 2 yso/fin 0 http://www.yso.fi/onto/yso/p105054
551	w h a Lemland 2 yso/fin 0 http://www.yso.fi/onto/yso/p94263
551	w h a Lumparland 2 yso/fin 0 http://www.yso.fi/onto/yso/p123951
551	w h a Maarianhamina 2 yso/fin 0 http://www.yso.fi/onto/yso/p94284
551	w h a Saltvik 2 yso/fin 0 http://www.yso.fi/onto/yso/p105204
551	w h a Sottunga 2 yso/fin 0 http://www.yso.fi/onto/yso/p111934
551	w h a Sund 2 yso/fin 0 http://www.yso.fi/onto/yso/p94423
551	w h a Vårdö 2 yso/fin 0 http://www.yso.fi/onto/yso/p104969
670	v Maanmittauslaitoksen paikannimirekisteri; tyyppitieto: Maakunta
688	a Luotu: 1990-05-29
688	a Viimeksi muokattu: 2017-01-23
751 7	a Ahvenanmaa 4 EQ 2 ysa 0 http://www.yso.fi/onto/ysa/Y94081
751 7	a Åland 4 EQ 2 allars 0 http://www.yso.fi/onto/allars/Y30097
751 7	a Åland 4 EQ 2 yso/swe 0 http://www.yso.fi/onto/yso/p94081
751 7	a Åland Islands 4 EQ 2 yso/eng 0 http://www.yso.fi/onto/yso/p94081
884	a Finto SKOS to MARC 0.71 u https://www.kiwi.fi/x/XoK6B
CAT	a LOAD-YSO b 00 c 20181109 FIN10 h 1447
CAT	a BATCH b 00 c 20190415 FIN10 h 1715



Termin poiminta Fintosta

- copy-to-clipboard ikoni

... > toimintaan liittyvä rooli > ammatit > palveluammatit > oppaat (ammatit) > matkailuoppaat

KÄYTETTÄVÄ TERMI **matkailuoppaat** 

TYYPPI Yleiskäsite

YLÄKÄSITE oppaat (ammatit)

ASSOSIATIIVISET KÄSITTEET matkailuala
matkailu
matkanjohtajat

KÄYTTÖHUOMAUTUS Tarkoittaa ammattiryhmää. Julkaisuja tarkoitettaessa käytä käsitettä matkaoppaat.

KUULUU RYHMÄÄN 98 Vapaa-aika. Harrastukset. Matkailu. Käsityöt

MUUNKIELISET TERMIT **tourist guides (occupations)** englanti
turistguider ruotsi
turistguider (yrken)
reseguider (yrken)

URI <http://www.yso.fi/onto/yso/p12656> 

Lataa tämä käsite: **RDF/XML TURTLE JSON-LD** Viimeksi muokattu 31.10.2017

LÄHES VASTAAVA KÄSITE **Tour guides (Persons) (en)** Library of Congress Subject Headings

VASTAAVA KÄSITE **matkailuoppaat** KOKO-ontologia
matkailuoppaat YSA - Yleinen suomalainen asiasanasto
turistguider (sv) Allärs - Allmän tesaurus på svenska

Manuaalisesti poimittavat kentät

- Poimi osakenttien sisältö
 - |a käytettävä termi valitulla kielellä
 - |2 sanastotunnus ja kielitarkenne: yso/**fin** tai yso/**swe**
 - |0 käsitteen URI
- 0-osakenttää hyödynnetään avoimessa linkitettyssä datassa (LOD)

Ketjujen käyttö kuvailussa

- Ketjutuksessa sanastokohtaiset käytännöt
 - Kun sanastossa on auktorisoituja ketjuja
 - Esim. Kongressin kirjaston sanasto LCSH
- YSOssa ei käytetä ketjuja
 - YSOa käytettäessä talletetaan kuhunkin 650 kenttään vain yksi |a termi ja sen |0 URI

YSOa käytettäessä ketjutus vie harhaan

Esimerkki

Virheellinen kuvailu:

```
650 7      |a sienet |x tuoksuvalmuska |2 yso |0 http://www.yso.fi/onto/yso/p90
650 7      |a sienet |x kauppa |2 yso |0 http://www.yso.fi/onto/yso/p90
650 7      |a metsät |x ekologia |2 yso |0 http://www.yso.fi/onto/yso/p5454
```

- 0-kentän URI viittaa vain ensimmäiseen käsitteeseen
- Ketju voi tarkoittaa jotakin aivan muuta

Esimerkki korjauksesta:

```
650 7      |a tuoksuvalmuska |2 yso/fin |0 http://www.yso.fi/onto/yso/p23248
650 7      |a kauppasienet |2 yso/fin |0 http://www.yso.fi/onto/yso/p22067
650 7      |a metsäekologia |2 yso/fin |0 http://www.yso.fi/onto/yso/p8062
```


Pyhän maan matkaopas /Voitto Viro. -1

Nykyinen kuvailu

650 7 |a matkaoppaat |z Israel |2 ysa

650 7 |a matkakirjallisuus |z Israel |2 ysa

650 7 |a matkaoppaat |z Lähi-Itä |2 ysa

650 7 |a maantiede |2 ysa

650 7 |a matkailuoppaat |2 ysa

650 7 |a matkaoppaat |2 ysa

651 7 |a Israel |x matkaoppaat |2 ysa

651 7 |a Israel |2 ysa



Pyhän maan matkaopas /Voitto Viro. - 2

Vastaava YSO kuvailu:

650#7 |a maantiede |2 yso/fin |0 <http://www.yso.fi/onto/yso/p601>

650#7 |a matkailuoppaat |2 yso/fin |0 <http://www.yso.fi/onto/yso/p12656>

651#7 |a Israel |2 yso/fin |0 <http://www.yso.fi/onto/yso/p105162>

651#7 |a Lähi-Itä |2 yso/fin |0 <http://www.yso.fi/onto/yso/p105025>

655#7 |a matkaoppaat |2 slm/fin |0 <http://urn.fi/URN:NBN:fi:au:slm:s148>

655#7 |a matkakirjallisuus |2 slm/fin |0 <http://urn.fi/URN:NBN:fi:au:slm:s521>

Esim. mikäli matkailuoppaat ei aiheena vaan kirjan kohderyhmänä:

385## |a matkailuoppaat |2 yso/fin |0 <http://www.yso.fi/onto/yso/p12656>



Kaunokirjallisuus



Fiktio-aineiston konversioesimerkki

- Kaunokki termeihin ei kosketa, mutta
 - Kun kyseessä on kaunokirjallinen aineisto
 - LDR/06 on a tai t JA LDR/07 ei ole b, i eikä s JA 008/33 - Kirjallisuuslaji ei ole 0 eikä u (painetut ja e-kirjat)
 - Kun LDR/06 on i JA 008/30-31 - Kirjallisuuslaji on d, f tai p (äänikirjat)
 - 650#7 \$a-osakentässä on yleensä muototermi eli slm-sanaston termi, joka viedään kenttään 655#7 \$a *muototermi* \$2slm/fin \$0uri (tai \$2slm/swe)
 - Tässä usein myös kaunokki-termejä

Kaunokirjallisuus SLM-termit

- Kun aineistotyyppi kaunokirjallisuus JA
- 650 kentässä on SLM-termiä vastaava YSA-termi → muutetaan 655 kenttään SLM termiksi
- `650#7 |a rikoskirjallisuus |2 ysa`
 - **655#7** |a rikoskirjallisuus
|2 slm/fin |0 <http://urn.fi/URN:NBN:fi:au:slm:s911>

Kaunokirjallisuus |x aiheet

- Kun aineistotyyppi kaunokirjallisuus
- Kun 650 kentässä on ketju **ja kaunokirjallisuus |x aiheet**, niin ja-osakentässä on muototermi, 'aiheet' termi poistuu ja perässä olevat osakentät ovat aiheita
- `650#7 ja kaunokirjallisuus |x aiheet |x rakkaus |2 ysa`
 - **650#7** ja rakkaus
|2 yso/fin |0 <http://www.yso.fi/onto/yso/p5131>
 - **655#7** ja kaunokirjallisuus
|2 slm/fin |0 <http://urn.fi/URN:NBN:fi:au:slm:s975>
- Sama pätee kun aineistotyyppi on elokuvat
- `650#7 ja elokuvat |x aiheet |x rakkaus |2 ysa`
 - **650#7** ja rakkaus
|2 yso/fin |0 <http://www.yso.fi/onto/yso/p5131>
 - **655#7** ja elokuvat
|2 slm/fin |0 <http://urn.fi/URN:NBN:fi:au:slm:s1175>

Kaunokirjallisuus → SLM

- 655 kentässä olevat Kaunokin Genre, laji, tyyli-ryhmän muototermit on mahdollista konvertoida vastaaviksi SLM termeiksi
- Fiktioaineistotyöryhmän päätöksen mukaisesti erikieliset kirjallisuudet muototerminä 655 kentässä talletetaan vain paikallisesti
- Alkuperäinen kieli talletetaan luetteloinnissa 041 \$h osakenttään

- `655#7 |a skönlitteratur |x svensk litteratur |2 bella`
 - `655#7 |a skönlitteratur`
`|2 slm/swe |0 http://urn.fi/URN:NBN:fi:au:slm:s975`
 - `655#7 |a svensk litteratur |2 local`

- `655#7 |a kaunokirjallisuus |x ruotsinkielinen kirjallisuus`
`|x käännökset |2 kaunokki`
 - `655#7 |a kaunokirjallisuus`
`|2 slm/fin |0 http://urn.fi/URN:NBN:fi:au:slm:s975`
 - `655#7 |a käännökset`
`|2 slm/fin |0 http://urn.fi/URN:NBN:fi:au:slm:s1044`
 - `655#7 |a ruotsinkielinen kirjallisuus |2 local`

Kuvailu Aurorassa ja Kohassa

- Suoraan Fintosta poimittu data
- Finton selailukäyttö
 - Käytettävissä Copy-to-Clipboard ikoni
- Tallennettaessa on varmistettava, että
 - MARC kentän numero on oikein
 - |a osakentässä termi on halutulla kielellä
 - |2 osakentässä on oikea sanastotunnus muodossa
 - yso/fin tai yso/swe, (ml. yso-paikat)
slm/fin tai slm/swe
 - |0-osakentässä on käsitteen URI

Uusia käsitteitä

Entä jos aikaisempaa ketjua vastaavaa tai muuta uutta käsitettä ei löydy sanastosta?

- YSO ja SLM sanastoja ylläpidetään jatkuvasti
- Ehdotuksia uusiksi käsitteiksi otetaan vastaan Finton kautta

Käsitteen lisäämisen edellytys on yleensä se, että sitä tarvitaan aineiston kuvailussa eli sanasto ei kata kaikkia suomen kielen sanoja.

Ehdotusjärjestelmää päivitetään parhaillaan integroitumaan suoraan Finton selailuliittymään. Ehdotuksia voi selailla Fintossa.

Kiitos

Lisätietoja:

<https://www.kiwi.fi/display/ysall2yso>

finto-posti@helsinki.fi

